

Hölgyeim és Uraim, tisztelt Megemlékezők!

Július végén, augusztus elején, immár 1972 óta évről évre összegyűlünk-összegyűlnek néhányan emlékezni, megemlékezni. Ez a nap egy emléknap. Egy borzalmas, ám annál fontosabb emléket őrzünk ilyen módon. Augusztus 2-a a roma holokauszt nemzetközi emléknapja. Auschwitz-Birkenauban az 1944-es év augusztus 2-áról 3-ára virradó éjszakáján néhány óra leforgása alatt több ezer romát, köztük sok gyermeket gyilkoltak meg a náci Németország fajvédő és fajgyűlölő politikájának nevében. Hatvanhét esztendővel ezelőtt a romák élete Magyarországon is veszélyben forgott: ezrek tűntek el nyomtalanul a nyilasok rémuralma alatt. A pharrajimosban áldozatul esett összesen mintegy félmillió roma közül sok ezren Auschwitzban lelték halálukat.

Ami 1944-ben történt, az máig érthetetlen, feldolgozhatatlan szörnyűség. Kötelességünk, hogy emlékezzünk rá, hiszen örök figyelmeztetésként áll az emberiség előtt, és ennyi év után már vannak olyanok is, akik próbálják tagadni a történeteket.

De sok más olyan esemény is történt az elmúlt évszázadban, amikor cigány emberek estek áldozatul értelmetlen gyűlölködésnek, társadalmi kitaszításnak. Elég csak az elmúlt évek gyilkosságsorozatára, vagy a napjainkban is olyan „népszerű”, megfélemlítő, helyi politikai akciókra gondolni.

Ezek miatt is eljött az ideje annak, hogy feltegyük a kérdést: miért a romákat? Miért minket találnak meg most már jó ideje, ha problémák vannak a társadalomban? Miért minket tartanak minden rossz forrásának? Miért lehet minket állandóan megalázni és kitaszítani a társadalomból?

A válasz, sajnos, fájóan egyszerű: a legfőbb oka mi magunk vagyunk reménytelen sorsunknak.

Meg kell vizsgálni önmagunkat, megnézni azt, hogy milyen állapotban van a közösségünk. Ha önkritikusan tesszük ezt, látjuk, hogy mekkora a lemaradás. Tudjuk azt is, hogy ennek rengeteg társadalmi oka van, amelyek az elmúlt évszázadok alatt halmozódtak fel.

Miért maradtunk ebben az állapotban az elmúlt évszázadokban? Azért mert a világ elment mellettünk, fejlődött, mi pedig vártunk, hogy valaki majd segít nekünk, hogy helyettünk megvívja ezt a nehéz modernizációs küzdelmet, hogy majd megértik a nehézségeinket, hogy munkát és megélhetést adnak és jóindulatúan elnézik nekünk, hogy nincsenek vezető értelmiségeink, nincsenek felmutatható eredményeink, nincs önbecsülésünk. Mi évszázadok óta várjuk a csodát a többségi társadalomtól, annak józan belátásától, jóindulatától. De ideje lenne már kijózanodnunk.

Még mindig nem vesszük észre, hogy társadalmi értelemben senkik vagyunk, akiket nem kell figyelembe venni semmilyen döntésnél? Amíg mások a hatalom és a jólét pályáin mozogva boldogan, alapos reménnyel tekintenek a jövőbe, nekünk kecskéket meg csirkéket osztogatnak, hogy ne halljunk éhen? Mi meg könnyes szemmel csókolunk kezét, miként a zenész, akinek a homlokára köpve ragasztották oda a pénzt, azt gondolta, hogy ezzel már egyenrangú, komolyan vehető ember.

Számoljunk le végre az illúziókkal! Közösségünk tagjai nincsenek olyan állapotban, hogy egyenrangú félként tekintsenek ránk. Kiszolgáltatott emberek vagyunk, akik nem tudják befolyásolni saját sorsukat, hanem könyörögve várják a többség adományait. És ha valaki egy kicsit is kinyitja a szemét és szétnéz a világban, láthatja, hogy nincs hová hátrálnunk, nem tudunk elmenekülni sorsunk elől. A „barna patkányfogó”, a náci eszmék újjáéledése elsöprő lendülettel, társadalmi támogatottsággal és sikerrel jelentkezik a világ minden táján. Egyet

tehetünk: saját kezünkbe vesszük a sorsunk irányítását, és felnevelünk egy olyan új, modern tudással felvértezett generációt, amelyik megtudja vívni a küzdelmet a modernizációért, a túlélésért.

Mi ennek az első lépése: nem kell várni programokra, segílyre, nem kell hinni abban, hogy majd megoldják helyettünk saját ügyeinket. Egyszerűen szeptember elsején, és utána most már minden nap, meg kell fogni gyerekeink kezét, és személyesen el kell vinnünk őket az óvodákba és az iskolákba. Folyamatosan figyelemmel kell kísérnünk a sorsukat, akkor is, ha mi már nem értjük azt amit ők tanulnak, akkor is ha százszor megaláznak bennünket, akkor is ha könnyebb lenne semmit sem csinálni csak panaszkodni. Ha nem ezt tesszük, ha nem lesz egy olyan új generáció, amely meg tudja fogalmazni a közösség érdekeit, akkor el fognak minket pusztítani. Társadalmi értelemben mindenképp.

Tegyük fel végre a kérdéseket!

A romák többségének nincs munkája? A jövőben sem lesz, mert a 21. század nem abba az irányba mutat, hogy képzetlen munkaerőre lenne szükség. Lesz esetleg közmunka, aki elég hálás tud lenni a mindenkori hatalomnak, na meg rendben találják az önkormányzati ellenőrök a gatyáit a szekrényben, meg előre köszön a postásnak.

Gyerekeinket szegregálják az iskolában? Fogják is, egyre jobban, sőt, használhatatlan tudás birtokában munkalehetőséget szerezni képtelen, segílyért könyörgő vagy a bűnözés területére sodródó tömegek megjelenése várható.

A rossz lakhatási és egészségügyi körülmények miatt a cigány emberek átlagéletkora több mint 10 évvel alacsonyabb, mint a többség esetében? Senki ne számítson arra, hogy lakásokat fognak építeni körülményeik javítására.

Tisztában kell lenni azzal: ha minden így marad, a társadalmi lemaradás növekszik, az életesélyek beszűkülnek.

Mik lehetnek azok a lépések, amelyek révén reményünk lehet a túlélésre?

Ahogy mondtam: minden gyereket az iskolába, bármi áron is! Neveljük ki saját értelmiségünket! Ne féljünk azoktól, akik iskoláztatásuk révén már magasabb szinten látják a problémákat és azok megoldási lehetőségeit. Nem harcolni kell a jövő nemzedékével, hanem minden lehetőséget megadni ahhoz, hogy ők már sikeresebben vegyék fel a küzdelmet.

Ne kössünk elvtelen kompromisszumokat a mindenkori hatalommal abban a hitben, hogy így talán kapunk valamit.

Teremtsünk saját egzisztenciát a tanulás révén, ne lehessen kicsinyes politikai előnyökkel bárkit is meggyőzni.

Valósítsuk meg saját, tényleges képviselőtünket. Legyünk olyan helyzetben, hogy a többségi politika kénytelen legyen komolyan venni minket, és ne csak többségi pártok játékszerei legyünk.

Ez az az alap, amely megteremtheti a teljes közösség modernizációjának az esélyeit, annak elindulását. Különböző senki ne csodálkozzon majd, ha az erősödő gyűlölet hatására némelyeknek olyan ötleteik támadnak, mint 1944-ben. Hiszen nincs annál könnyebb, mint egy tudatlan, a saját érdekeit képviselni nem tudó, egymásra acsarkodó, anyagi és szellemi kiszolgáltatottságban élő népet megsemmisíteni.

Ha a roma holocaustra gondolunk, ne csak a múltba révedjünk és sérelmeinket soroljuk, hanem legfőképpen ez járjon a fejünkben!